

פגישת כיתה. בית ספר יהודה המכבי

צילום: אפרת בלוסקי

זה היה בקיץ '64, במקס הסיום

מאושפו תקופה ארוכה, שנמהלה כתבו לו כל בני הכיתה מכתבים כרום מסירות, מכתבים השמורים אצלו עד היום ומוזכרים נשכחות. דורית כרמי, היום עובדת סוציאלית המתגוררת בחולון ולה שלושה ילדים, כתבה לרפי חרשות מהתנועה ("כי מביט הספר בטח כולם כבר כתבו לך").

"דודו גולדנברג הוא חזיר גדול. הוא הפסיק להדריך, ואומרים שהוא בחברה סלונית. אבל אנחנו לא בטוחים שזה נכון."

לדודו גולדנברג קוראים היום דודו טופו.

ואפשר גם להביא את הרשימה: זהו חוקרת ספרות, ומני פרופסור למשפטים, גר ברמת אביב, שלושה ילדים, מירה גלאס, בקיבוץ גונן, עובדת סוציאלית, ארבעה ילדים, וגם עתליה בהתיישבות העובדת, מוכירה רפואית בלוחמי הגטאות, חמישה ילדים, ואירית זאבי גרה בטבעון, מחנכת בתיכון, שני ילדים, ואילנה ירצקי, עכשיו רויטשר, עוברת במשרד ראש הממשלה, שני ילדים, ושמואל קנדל, שקוראים לו קנדל ("ניסה פעם להחליף ללהב, אבל אמרו לו שקנדל-להב לא מצלצל טוב..."), וחנה שניצר (היפה), היום שחר, שלוש בנות, רעננה, פסיכולוגית תעסוקתית, ורפי, מנהל מלון, שני ילדים, ומאיר מיצנר, עכשיו מנור, כבר סבא, שלושה ילדים, דים, ומשה סגל, גבעתיים, בנקאי, שלוש בנות, ושירה וקס, פותחת קורס-כל במקצועה: אדריכלות פנים, שני ילדים, רמת אביב, ואלי, שכיניו היה "חולמני" (עם ההטעמה על המ') וכינויו היה גם שחורקה (כני הקיבוץ בבית זרע צחקו עליו כשהיה שם עם התנועה במחנה עבודה. בבית זרע היתה אתון בשם שחורקה), יש לו שלוש בנות משתי נשים וסוכנות צבעים לרכב, רון כהן, מנהל אגף תכנון בחברה הממשלתית לתיירות, שני ילדים, ועמוס גולדמן, שלושה ילדים, מהנדס מכונות, ויהודית יערי, שכיניו פעם "זעזעור", ושכינתיים גבה, ולמד בארצות הברית והיה לאדריכל, עצמאי, רמת השרון, שתי בנות (כנאלי ומשמעם, הוא אומר), ורחל גרוס, אשתו של המסנדל ראובן ("הוא היה רק שישה חר-רשים מסנדל", היא אומרת), ויש לה בית עץ בהרצליה פיתוח ושלוש בנות ("הבנת הכי חתיכה בהרצליה פיתוח"), וכן, ומיכל לקר, היום רותם, נשואה בפעם השנייה, שני ילדים, צלמת עיתונות, ואהובה, עובדת במכון בתל השומר, נשואה, שני ילדים, ומרים, טכנאית באיכילוב, שניים, וגילה כהן, הנדה לת חשבונות, כבר סבא, שני בנים, ודורית כרמי שכבר הוכרנו, וציפורה שיף, חבצלת השרון, שתי בנות, ונאוה שנשארה בשכונה, היחידה, מול בית הספר, נשואה, שני ילדים, ומאיר שביט שכא מיר-ושלים, כלכלן, לפעמים בסקטור הפרטי, לפעמים בציבורי, עכשיו הוא באוצר, מושב מגשימים, שני ילדים, ורחל, שהיתה ועודנה משוגעת על ים וטבע וחיות ומעשי קונרס, הרצלילה, אמא ל"ארבעה ילדים מרובעים", בהגדרתה. וזה.

היא מוחשית מאוד, והרי הכל קרה רק אתמול. לפני שיישבו השולחן הגדול הם תרים אחרי הילדים שהכירו פעם. התה-ליך הוא לא מסובך ומוכר בוודאי לכל מי שהתנסה פעם במפגש מעין זה: אתה מרכיב מבטך בפני הזר העומד מולך, מבקיע ררך השניים, הקמטים וההתי-עבויות השונות, ולבטוף מגלה שם בפנים, בעומק, את הילד שישב לידך שנים בטור שליך החלון. הה- אתה קורא בפתיעה, בשמחת גילוי - בכלל לא השתנית!

זה כמוכר נכון. אחרי שמצליחים לזהות את הילד-לשעבר כבר אין מבחינים כמעט בכל התוס-פות הטפלות שבאו אחר כך, השר יודע מנין. בלי בני הזוג שנשארו בבית, התרכזה הכיתה בעצמה, בחישוף פניה משכבר. אחר כך, כשישבו לאכול ולשתות, הציגו את עצמם זה בפני זה כמבוגרים. איש איש סיפר בתורו על מצבו, עיסוקו ומעשיו כיום. הגברים, או הבנים, נטו לפתוח בעיסוקי הבנות פתחו בדרך כלל במצב המשפחתי. איש לא הפתיע מאוד. קנדל, כפי שהוא מכונה בפי כל, היה פעם קצת שחקן, למד אצל ניסן נתיב וגם שחק קצת אחר כך, אבל היום הוא עושה חיל ככלכלן. הוא היה אחד ממארגני המפגש הזה, וכעצם הגה אותו יחד עם מני זוהר, מעל צלחת חומוס, כמדומה. רק חר-לצה ורודה מנוקדת וזקנקן מטופח - שניהם חורגים בנוף שמסביב, משמרים אולי משהו מעברו התיאטרלי.

אם יש מפתיע בכיתה הזו, הוא כנראה רפי. הוא היה ללא ערעור פרא האדם של הכיתה, מפריע מק-צועי, שאיש לא חזה כי ברבות הימים יצליח רווקא בתחום המלונאות ויהיה למנהל מלון שרתון בירוש-לים. הפתעה נוספת היא שרפי הוא הויכרון של הכיתה הזו, והארכיון שלה. רווקא תלמיד פרוע זה שולף ללא קושי מסמכים, פתקים ומכתבים מימי בית הספר ומוזכיר לחבריו נשכחות. לרוגמה: "המו-רה למלאכה, שקראו לה ג'ונגל, צעקה פעם לי ול-מני (הפרופסור למשפטים לעתיד) שנגדל להיות פורצי קיוסקים."

הארכיון של רפי הוא תוצאה ישירה של פראותו המפורסמת: אפנוע דרס אותו כמעלה רחוב הור-קנוס, ליד כיכר היל, והוא נפגע קשות בראשו והיה

ילדי צפון תל אביב, ילדי 1951, בוגרי בית הספר היסודי יהודה המכבי, החליטו אחרי 27 שנים שהימים שוב להימש. פרוץ זהו שביט ארגונה פגישת מחזור וכמעט פולם באו. מסתבר שכל מה שקורה קרה לטובה

מאת עלי מוהר

"הסיפור של הכיתה הזאת הוא שאין לה סיפור", אומרת, נלהבת בכל זאת, פרופ' זהר שביט מן החוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. "זה סיפור של הת-פתחות טבעית, במסגרת שכונה אחת. בחינוך של היום כטח לא היינו נשארים יחד - היינו מתפורים בין גרץ (בית הספר למחוננים), בית הספר לאמנויות ובית הספר לטבע. אבל אז לא פיתחו אותנו, אלא נתנו לנו להתפתח לבד."

כשורה שביט אומרת שהסיפור כאן הוא האינסי-פור, היא אולי מתכוונת לכך שהכיתה הזאת, של בית ספר יהודה המכבי בצפון תל אביב, הכיתה של ילדי 1951 שסיימו בקיץ '64 את בית הספר - לא ייצרה סנסציות מיוחדות. אין בה אוכלי זכוכית, כמו שהיו אומרים פעם ברחובות הצפון הישן של תל אביב, ש"אנחנו הרי יודעים שזה לא היה צפון כמוכר של היום", אומרת זהר, ממארגנות המפגש ההיסטורי הזה.

הרחובות ההם היו שררות נורדאו ואלכסנדר ינאי ואכן גבירול ויהודה המכבי ומרים החשמונאית ושמעון התרסי והורקנוס ואנטיגונוס, שבו עומד עריין בניין בית הספר. או, בשנות החמישים והשישים, שכנו בבתי השיכון הארוכים הניצבים לאבן גבירול עובדי הנמל ועובדי חברת החשמל, ובאחד במאי היה הרגל האדום מתנופף בעליצות ברוח אביבית. מעבר לכביש, כלומר מעבר ליהודה המכבי, שכן בית סלע, שאליו היה אסור להיכנס, כמעט אסור להתקרב - הרי בו גרו החירותניקים, ואם כבר היה למישהו חבר שגר בכניין הזה, היה צורך להוכיח להורים, לפני שבאים אליו, שהוא למרוה שהוא גר שם, אינו ממשפחה של חירר תניקים. המור הוא ששתי הקיבוצניקות היחידות בחבורה כיום גרו אז רווקא בבית סלע.

ככיתה היו כולם בתנועה המאוחדת, חוץ מוהר ואלי, שהיו בשומר הצעיר, קרבה אידיאולוגית שיצרה גם חברות ראשונה, בכיתה שבוגריה מתארים אותה כמעט כפוריטנית, ואולי לא כמעט: "קבוצה מלוכדת, לוחצת, עם מנגוני אכיפה נוקשים", אומר מני מאוטנר, היום פרופסור למשפ-טים באוניברסיטת תל אביב. "קבוצה שלא אהבה חריגים, ולא איפשרה כמעט חברויות או זוגות."

אין סיפור - אף אחד לא ירד מן הארץ, וכולם, כמדומה, נשואים. גם השניים-שלושה שהתגרשו כבר נישאו מחדש, ומסודרים. ילדי הצפון הישן, בני האינטליגנציה העובדת, כפי שקראו לה אז, לא הרחיקו מאוד: הם אמנם עזבו ברובם את השכונה, חוץ מנאוה, שנשארה עד היום ברחוב אנטיגונוס, אבל הם גרים ברובם כמטחוי נסיעה קצרה ממנה: רמת אביב, רעננה, רמת השרון, הרצלילה פיתוח. האינטליגנציה העובדת אולי נראית היום כמו בור-גנות אינטליגנטית, אבל בכל ההגדרות הללו אין הרכה ממש: חרף הרגלים האדומים והשורכים האדר-

פגישת כיתה. בית ספר יהודה המכבי

צילום: אפרת בלוסקי

זה היה בקיץ '64, במקס הסיום

ילדי צפון תל אביב, ילדי 1951, בוגרי בית הספר היסודי יהודה המכבי, החליטו אחרי 27 שנים שחייבים שוב להיפגש. פרופ' זהר שביט ארגנה פגישת מחזור וכמעט כולם באו. מסתבר שכל מה שקרה, קרה לטובה

מאושפז תקופה ארוכה, שבמהלכה כתבו לו כל בני הכיתה מכתבים ברוב מסירות, מכתבים השמורים אצלו עד היום ומוזכרים נשכחות. דורית כרמי, היום עובדת סוציאלית המתגוררת בחולון ולה שלושה ילדים, כתבה לרפי חרשות מהתנועה ("כי מבית הספר בטח כולם כבר כתבו לך"):

"דודו גולדנברג הוא חזיר גדול. הוא הפסיק להדריך, ואומרים שהוא בחברה סלנונית. אבל אנחנו לא בטוחים שזה נכון."

לדודו גולדנברג קוראים היום דודו טופו.

ואפשר גם להביא את הרשימה: זהר חוקרת ספרות, ומני פרופסור למשפטים, גר ברמת אביב, שלושה ילדים, מירה גלאס, בקיבוץ גונן, עובדת סוציאלית, ארבעה ילדים, וגם עתליה בהתיישבות העובדת, מוכירה רפואית בלוחמי הגטאות, חמישה ילדים, ואירית זאבי גרה בטבעון, מחנכת בתיכון, שני ילדים, ואילנה ירצקי, עכשיו דויטשער, עוברת במשרד ראש הממשלה, שני ילדים, ושמואל קנדל, שקוראים לו קנדל ("ניסה פעם להחליף ללהב, אבל אמרו לו שקנדל-להב לא מצלצל טוב..."), וחנה שניצר (היפה), היום שחר, שלוש בנות, רעננה, פסיכולוגיה תעסוקתית, ורפי, מנהל מלון, שני ילדים, ומאיר מיצנר, עכשיו מנור, כפר סבא, שלושה ילדים, דים, ומשה סגל, גבעתיים, בנקאי, שלוש בנות, ושרה וקס, פותחת קורס-כל במקצועה: אדריכלות פנים, שני ילדים, רמת אביב, וואלי, שכיניו היה "חולמני" (עם ההטעמה על המ') וכינויו היה גם שחורקה (בני הקיבוץ בבית זרע צחקו עליו כשהיה שם עם התנועה במחנה עבודה. בבית זרע היתה אתון בשם שחורקה), יש לו שלוש בנות משתי נשים וסוכנות צבעים לרכב, רון כהן, מנהל אגף תכנון בחברה הממשלתית לתיירות, שני ילדים, ועמוס גולדמן, שלושה ילדים, מהנדס מכונות, ויוהר יערי, שכיניו פעם "זעזע", ושכינתיים גבה, ולמד בארצות הברית והיה לאדריכל, עצמאי, רמת השרון, שתי בנות (בנאלי ומשמעם, הוא אומר), ורחל גרוס, אשתו של המסנדל ראובן ("הוא היה רק שישה חר דשים מסנדל", היא אומרת), ויש לה בית עץ בהרצליה פיתוח ושלוש בנות ("הבת הכי חתיכה בהרצליה פיתוח"), ובן, ומיכל לקר, היום רותם, נשואה בפעם השנייה, שני ילדים, צלמת עיתונות, ואהובה, עובדת במכון בתל השומר, נשואה, שני ילדים, ומרים, טכנאית באיכילוב, שניים, וגילה כהן, נהיה לת חשבונות, כפר סבא, שני בנים, חנה שכבר הזכרנו, וציפורה שיף, חבצלת השרון, שתי בנות, ונאוה שנשארה בשכונה, היחידה, מול בית הספר, נשואה, שני ילדים, ומאיר שביט שבא מירושלים, כלכלן, לפעמים בסקטור הפרטי, לפעמים בציבורי, עכשיו הוא באוצר, מושב מגשימים, שני ילדים, ורחל, שהיתה ועודנה משוגעת על ים וטבע וחיות ומעשי קונרס, הרצל, אמה ל"ארבעה ילדים מרובעים", כהגדרתה. וזה.

היא מוחשית מאוד, והרי הכל קרה רק לפני אתמול. לפני שיישבו סביב השולחן הגדול הם תרים אחרי הילדים שהכירו פעם. התהליך הוא לא מסובך ומוכר בוודאי לכל מי שהתנסה פעם במפגש מעין זה: אתה מרכז מבטך בפני הזר העומד מולך, מבקיע ררך השניים, ררך הקמטים וההתעבויות השונות, ולבסוף מגלה שם בפנים, בעומק, את הילד שישב לידך שנים בטור שליך החלון. ההוא - אתה קורא בפתיעה, בשמחת גילוי - בכלל לא השתנית!

זה כמוכן נכון. אחרי שמצליחים לזהות את הילד-לשעבר כבר אין מבחינים כמעט בכל התוספות הטפלות שבאו אחר כך, השר יודע מנין. בלי בני הזוג שנשארו בבית, התרכזה הכיתה בעצמה, בחיפוש פניה משכבר. אחר כך, כשישבו לאכול ולשתות, הציגו את עצמם זה בפני זה כמבוגרים. איש איש סיפר בתורו על מצבו, עיסוקו ומעשיו כיום. הגברים, או הבנים, נטו לפתוח בעיסוקי הבנות פתחו בדרך כלל במצב המשפחתי. איש לא הפתיע מאוד. קנדל, כפי שהוא מכונה בפי כל, היה פעם קצת שחקן, למד אצל ניסן נתיב וגם שיחק קצת אחר כך, אבל היום הוא עושה חיל ככלכלן. הוא היה אחד ממארגני המפגש הזה, ובעצם הגה אותו יחד עם מני וזהר, מעל צלחת חומום, כמדומה. רק חר לצה ורודה מנוקדת וזקנקן מטופח - שניהם חורגים בנוף שמסביב, משמרים אולי משהו מעברו התיאטרלי.

אם יש מפתיע בכיתה הזו, הוא כנראה רפי. הוא היה ללא ערעור פרא האדם של הכיתה, מפריע מקי צועי, שאיש לא חזה כי ברבות הימים יצליח דווקא בתחום המלונאות ויהיה למנהל מלון שרתון בירושלים. הפתעה נוספת היא שרפי הוא הזיכרון של הכיתה הזו, והארכיון שלה. דווקא תלמיד פרוע זה שולף ללא קושי מסמכים, פתקים ומכתבים מימי בית הספר ומוזכיר לחבריו נשכחות. לדוגמה: "המור" רה למלאכה, שקראו לה ג'ונגל, צעקה פעם לי ול'מני (הפרופסור למשפטים לעתיד) שנגדל להיות פורצי קיוסקים."

הארכיון של רפי הוא תוצאה ישירה של פראותו המפורסמת: אופנוע דרס אותו כמעלה רחוב הור-קנוס, ליד כיכר היל, והוא נפגע קשות בראשו והיה

מיום כחולצות התנועה הכחולות, הרי גם או לא היה זה פי רולטריון. ואילו בי עלי המקצועות היחפשיים, שהתכניו לפני ימים אחי דים בקפה עידן שיכיתן האמנים ברי חוב אלהריו, כמי עט כולם אנשי עי-מל, עובדים, ואי-פילו קשה.

"אולי עשרים פה ממלאים פונקציות מרכזיות בחיי הכלכלה, האקדמיה, החינוך," גאה זהר שביט בכני כיתתה לשעבר. "אני חושבת שבסך הכל אנחנו תורמים משהו לחברה פה, למדינה." אף אחד לא ירד - וכמעט אף אחד לא נעדר מן המפגש הזה. כמעט שלושים איש הגיעו בשעה היעודה, וכמוכן לא האמינו למראה עיניהם:

- אתה?
- את?
- אנחנו?

אין סיפור - וזה אולי נחמד מבחינתה של הכיתה, אבל לא פשוט מבחינתו של זה שבא לספר את סיפור המפגש הזה. מפגשים נוסטלגיים, כינוסי מחזור, מחלקה, כיתה, הם תמיד בעייתיים: המשתתפים עצמם יתקשו להעביר את עומק הרגשות, וכל תיאור שלהם ייראה להם אחר כך דל וחיוור. כל הי אחרים, הרבים האחרים - מה בצע להם בזכרונותיהם של אחרים? או, גרוע מזה - בגעגועיהם?

אמנם, אין ספק שפגישתם של בני 40-41 אלה, ילידי הצפון הישן של תל אביב, נותנת איוה חתך סוציולוגי (ככה אומרים?), משרטטת תמונה חברתית מסוימת. אבל, ברשותכם, לפני החתך והעומק, ישנו הגלוי לעין: מבט מרפרף על הכיתה מגלה, ללא ספק, דעה קדומה אחת שמתנפצת כאן לרטיס: אם מישוהו טובר כי בגיל זה נפתח פער בין הי "בנים" ל"בנות", הרי שבוגרי יהודה המכבי מפריי כים הבלות זו מכל וכל. הבנות ברובן נראות נהדר, שומרות על מעמדן, חנה שניצר היא חנה שניצר, היפה של הכיתה, גם אם שמה היום הוא שחר, וגם לאירית זאבי לא חסר, ברוך השם, שום דבר. הבנים לבושים סולידי יותר, תנועתי יותר, רובם במכני סיים כהים וחולצות בהירות אם לא לבנות. הבנות צבעוניות יותר, וגם הדרות יותר.

רובם לא התראו 27 שנים - מספר שקצת מוזעזע אותם, שהרי עתה, ברגע המפגש, נוכחות הכיתה

מאת עלי מוהר

"הסיפור של הכיתה הזאת הוא שאין לה סיפור", אומרת, נלהבת בכל זאת, פרופ' זהר שביט מן החוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. "זה סיפור של התפתחות טבעית, במסגרת שכונה אחת. בחינוך של היום בטח לא היינו נשארים יחד - היינו מתפורים בין גרץ (בית הספר למחוננים), בית הספר לאמנויות ובית הספר לטבע. אבל אז לא פיתחו אותנו, אלא נתנו לנו להתפתח לבד."

כשוהר שביט אומרת שהסיפור כאן הוא האינטימי פור, היא אולי מתכוונת לכך שהכיתה הזאת, של בית ספר יהודה המכבי בצפון תל אביב, הכיתה של ילדי 1951 שסיימו בקיץ '64 את בית הספר - לא ייצרה סנסציות מיוחדות. אין בה אוכלי זכוכית, כמו שהיו אומרים פעם ברחובות הצפון הישן של תל אביב, ש"אנחנו הרי יודעים שזה לא היה צפון במובן של היום", אומרת זהר, ממארגנות המפגש ההיסטורי הזה.

הרחובות ההם היו שדרות נורדאו ואלכסנדר ינאי ואבן גבירול ויהודה המכבי ומרים החשמונאית ושמעון התרסי והורקנוס ואנטיגונוס, שבו עומד עדיין בניין בית הספר. או, בשנות החמישים והשישים, שכנו בבתי השיכון הארוכים הניצבים לאבן גבירול עובדי הנמל ועובדי חברת החשמל, ובאחד במאי היה הרגל האדום מתנופף בעליצות ברוח אביבית. מעבר לכביש, כלומר מעבר ליהודה המכבי, שכן בית סלע, שאליו היה אסור להיכנס, כמעט אסור להתקרב - הרי בו גרו החירותניקים, ואם כבר היה למישוהו חבר שגר בבניין הזה, היה צורך להוכיח להורים, לפני שבאים אליו, שהוא למרות שהוא גר שם, אינו ממשפחה של חירור תבוקים. המוזר הוא ששתי הקיבוצניקות היחידות בחבורה כיום גרו או דווקא בבית סלע.

ככיתה היו כולם בתנועה המאוחדת, חוץ מזהר ואלי, שהיו בשומר הצעיר, קרבה אידיאולוגית שיצרה גם חברות ראשונה, בכיתה שבוגריה מתארים אותה כמעט כפוריטנית, ואולי לא כמעט: "קבוצה מלוכדת, לוחצת, עם מנגנוני אכיפה נוקשים", אומר מני מאוטנר, היום פרופסור למשפטים באוניברסיטת תל אביב. "קבוצה שלא אהבה חריגים, ולא איפשרה כמעט חברויות או זוגות."

אין סיפור - אף אחד לא ירד מן הארץ, וכולם, כמדומה, נשואים. גם השניים-שלושה שהתגרשו כבר נישאו מחדש, ומסודרים. ילדי הצפון הישן, בני האינטליגנציה העובדת, כפי שקראו לה אז, לא הרחיקו מאוד: הם אמנם עזבו ברובם את השכונה, חוץ מנאוה, שנשארה עד היום ברחוב אנטיגונוס, אבל הם גרים ברובם כמטחוי נסיעה קצרה ממנה: רמת אביב, רעננה, רמת השרון, הרצל, פיתוח. האינטליגנציה העובדת אולי נראית היום כמו בורגנות אינטליגנטית, אבל בכל ההגדרות הללו אין הרבה ממש: חרף הדגלים האדומים והשורכים האדרי